

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**УКРАЇНСЬКИЙ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ІМЕНІ Г.Ф. КВІТКИ-ОСНОВ'ЯНЕНКА**

ФІЛОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ

**Збірник наукових праць
студентства й наукової молоді**

(за матеріалами XI Всеукраїнської науково-практичної
конференції студентства й наукової молоді,
Харків, 15 квітня 2021 року)

ДК: 881 + 883 + 882 + 882 + 808

Ф 56

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 6 від 10.09.2021 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голобородько Костянтин Юрійович – доктор філологічних наук, професор, декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Лебеденко Юлія Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, координатор з наукової роботи українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Маленко Олена Олегівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українознавства та лінгводидактики

Мельників Ростислав Володимирович – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова

Щербакова Наталія Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови

Обиденнікова Марина Олегівна – здобувач II курсу третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри української мови

Автори публікацій несуть відповідальність за достовірність фактичних даних, чіткість викладу тексту, цитування, а також мовно-стилістичний рівень написання матеріалів.

Філологія XXI століття [Електронне видання] : Збірник наукових праць студентства й наукової молоді, Харків, 15 квітня 2021 р. / Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди ; [редкол.: К. Ю. Голобородько (голов. ред.) та ін.]. Харків, 2021. 164 с.

©Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2021

©Автори публікацій, 2021

<i>Явище морфологічної атракції в лінгвістиці</i>	44
<i>Жиліна Кристина</i>	
<i>Поняття «атракція» в лінгвістичній науці: історія і сучасний стан дослідження</i>	45
<i>Жиліна Кристина</i>	
<i>Еротизм у ліриці Юрка Іздрика</i>	49
<i>Катриченко Карина</i>	
<i>Использование пословиц и поговорок в заголовках СМИ</i>	53
<i>Клад'єва Аліна</i>	
<i>Teaching Ukrainian as a Foreign Language</i>	55
<i>Ковальова Діана</i>	
<i>Реалізація методу вправ у навчанні української мови як іноземної</i>	56
<i>Ковальова Діана</i>	
<i>Неологизмы в романе Дины Рубиной «Белая голубка Кордовы»</i>	58
<i>Колісникова Карина</i>	
<i>Відображення любовних почуттів у художньому просторі повісті Г.Ф. Квітки-Основ'яненка «Сердешна Оксана»</i>	60
<i>Комолова Юлія</i>	
<i>Складнопідрядні речення умови в політичних текстах</i>	63
<i>Кондратюк Вікторія</i>	
<i>Вербалізація лексико-семантичного поля «пам'ять» в есеях Василя Махна</i>	69
<i>Котолуп Анастасія</i>	
<i>Антропонімія творів І. Нечуя-Левицького</i>	72
<i>Кравцова Альона</i>	
<i>Навчання дітей англійської мови: метод TPR</i>	76
<i>Кузнецова Лілія</i>	
<i>Осмыслення ідеї свободи у романі С. Жадана «Ворошиловград»</i>	78
<i>Куткова Вікторія</i>	
<i>Особливості ойконімії Маріупольського району Донецької області</i>	81
<i>Лебедєва Надія</i>	

доступу: <http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/3132/2/08chysus.pdf>.

Колісникова Карина Олексіївна
Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди
Наук. кер.: к. філол. н., доц. О.І. Артюх

НЕОЛОГИЗМЫ В ПОВЕСТИ “БЕЛАЯ ГОЛУБКА КОРДОВЫ” ДИНЫ РУБИНОЙ

Во многих лингвистических исследованиях неологизмы рассматриваются как языковые явления, которые возникают под влиянием контекста или ситуации. Они создаются и используются для того, чтобы выполнить определенное коммуникативное задание или же придать новый смысл привычным словам, понятиям или вещам.

Актуальность данной работы обусловлена необходимостью изучения новой лексики как способа отображения тех изменений, которые происходят в лингвокультуре под влиянием таких социально значимых причин, как компьютеризация, информатизация, глобализация и т.п. Кроме того, существует постоянная необходимость изучения значений и структуры новых слов, многие из которых являются незафиксированными в словарях и других лексикографических источниках в силу определенных их характерных особенностей.

Объектом исследования являются неологизмы в современных текстах автора Дины Рубиной.

В творчестве Дины Рубиной очень ярко выражена творческая, живописная и невероятно емкая и точная составляющая современного русского литературного и разговорного языка [1].

В качестве ярких примеров исследования можно рассмотреть неологизмы, встречающиеся в романе Дины Рубиной «Белая голубка Кордовы», который был написан в 2009 году.

Художественный язык Рубиной богат и разнообразен не в последнюю очередь благодаря активному использованию неологизмов разных типов.

Рассмотрев неологизмы в романе Д. Рубиной с точки зрения их происхождения, мы обнаружили, что писательница предпочитает использовать семантические неологизмы – имеющиеся в лексической или фразеологической системе единицы, у которых появились новые значения. Примерами семантических неологизмов являются такие слова и словосочетания: слегка убавить звук в значении замолчать, кокон – кровать (Когда на цыпочках он вышел из ванной, чтобы достать из чемодана рубашку и костюм, выяснилось, что и Ирина проснулась – черт, как некстати эта ее жаворонковая природа! – и лежит в своем коконе, лохматая, в отвратительном настроении и полной боевой готовности), спецколодка – протез (Эх, вот если б папашу не убили, соорудил бы он на покалеченную ногу сына спецколодку, ведь какие руки у старика были, какое чувство формы), две городские булки –

женская грудь (Вот, иди-к сюда, глянь: чем мои цыцки не таки гарни? – и, взявшись за ворот свитера, решительным движением обеих рук оттянула его вниз так, что две сдобные городские булки, увенчанные влажным изюмом, вывалились у нее из-за пазухи, зажигая дополнительный свет в сумраке мастерской), кувалды – руки (...так живо, так страдательно любить малейшее движение ее толстого пальца, малейший взмах ее выщипанной брови, кувалды ее балзаковских рук), дрессировать – практиковать (Я здесь использую каждую минуту, чтобы нежить и ласкать мой испанский, не для того, чтобы дрессировать твой русский.), будка – туалет (Много лет эта будка, вернее, приливы и отливы ее сакральных подземных вод тоже контролировались хлопотливым дядькой), мяса – тело (И вот чувствует, чувствует сердце, что похаживает он к Нюське, прилаживается к ее толстой заднице, щиплет, щиплет ее мяса), клешня – руки (Хлопци, клешню подставляй!), гробина – ванная (Все разрешилось сонным жарким днем, когда, по просьбе дядьки перетаскав со двора в сарай какие-то доски и изрядно вспотев, Захар пошел ополоснуться в «гробину»), каркнуть – крикнуть (И дядя Сёма вдруг каркнул не своим голосом). Вышеперечисленные неологизмы появились путем метафоризации.

В романе «Белая голубка Кордовы» присутствуют также словообразовательные неологизмы, образованные путем суффиксации: человечина – человек как личность, куряка – курящий человек; префиксации – перебухали – положили больше, чем следовало, аббревиации – ПП (Пьяный Петя).

Отразить местный колорит или биографические особенности персонажей (их этническое происхождение) помогают неологизмы-заимствования. Они подразделяются на внешние и внутренние. Внешние – заимствования из родственных и неродственных языков: хабиби (из арабского – любимый, дорогой); эвербутл (из идиш) – чокнутый, маразматик; пошукать, хлопци, легше, коротше, парубок (из украинского). Внутренние – заимствования из других идиомов русского языка: еврики (из жаргона).

В романе находим и фразеологизмы. Так, например, в выражении я собаку на этом съел и вторую доедаю расширению его состава способствует отсылка к буквальному значению лексических единиц, в результате чего значение по сравнению со значением исходного фразеологизма модифицируется: я не просто достиг совершенства, а продолжаю совершенствоваться.

Проанализировав достаточное количество неологизмов в творчестве Дины Рубиной, можем сделать вывод, что они являются важной составляющей идиостиля писательницы. С их помощью даются образные, эмоционально окрашенные характеристики предметов, явлений, состояний, описания внешности и характера персонажей.

Література

1. Ларионова Е. Заимствования как фундаментальный языковой приём в прозе Рубиной [Электронный ресурс] / Елена Ларионова – Режим доступа до

ресурсу: <http://siba-ese.unile.it/index.php/linguellinguaggi/article/viewFile/12640/11251>.

Комолова Юлія Миколаївна
Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди
Наук. кер.: к. філол. н., доц. О.В.Ткач

ВІДОБРАЖЕННЯ ЛЮБОВНИХ ПОЧУТТІВ У ХУДОЖНЬОМУ ПРОСТОРІ ПОВІСТІ Г.Ф. КВІТКИ-ОСНОВ'ЯНЕНКА "СЕРДЕШНА ОКСАНА "

Г.Ф.Квітки-Оснoв'яненко належить до тих письменників, творчість яких характеризується «увагою до внутрішніх, емоційних виявів життя, виражених у “каноні чуттєвості”» [4, с.381]. Оскільки письменник у своїх творах наголошує на здатності до тонких чуттєвих переживань, то у мовному просторі його текстів переважає лексема любов.

Художня спадщина Г. Ф. Квітки-Оснoв'яненка неодноразово привертала увагу науковців – від ще найперших спостережень (О. Афанасьєв-Чужбинський, О. Бодянський, Є. Гребінка, М. Костомаров, П. Куліш) до історико-літературознавчих підходів в оцінці різних граней доробку митця (М. Сумцов, Д. Багалій, І. Франко, С. Єфремов, П. Петренко, В. Бойко, Д. Чижевський, В. Петров, М. Возняк, О. Білецький, Д. Чалий, О. Гончар, С. Зубков, Є. Вербицька, О. Борзенко, В. Трофименко, Я. Вільна, О. Ятищук). Мовна особистість письменника була предметом спеціального дослідження О. Білих, Л. Венєвцевої, І. Гальчук, Л. Лисиченко, І. Матвіяса. Однак мовні засоби, які відображають любовні почуття в художньому просторі Г.Ф.Квітки-Оснoв'яненка, зокрема в його творі «Сердешна Оксана», не були предметом спеціального дослідження мовознавців. Це й зумовлює актуальність обраної для розгляду наукової проблеми.

«Великий тлумачний словник сучасної української мови» подає таке визначення любові: « 1. Почуття глибокої сердечної прихильності до особи іншої статі; кохання (у 1 знач.) // перен. Той, кого люблять (у 2 знач.) // Стосунки між чоловіком і жінкою, викликані сердечною прихильністю. // розм. Інтимні стосунки з особою іншої статі. 2. Почуття глибокої сердечної прив'язаності до кого-, чого-небудь. // Глибока повага, шанобливе ставлення до людини. // Глибока приязнь, викликана родинними зв'язками. // перен. Той, кого люблять (у 1 знач.). 3. до чого. // Інтерес до чого-небудь. // Внутрішній духовний потяг до чого-небудь. // Пристрасть до чого-небудь» [1, с.631].

Любов як феномен психічного, емоційного життя людини вивчалася філософами, психологами, антропологами, соціологами, мистецтвознавцями, літературознавцями. Предметом наукового зацікавлення були також вербалізація засобами тієї чи іншої мови концепту любові, кохання (В.Кононенко, Г.Макарова, Г.Огаркова, Т.Бойко), діалогічні ситуації інтимного характеру (Н.Кушнір), лексико-семантичні групи, об'єднані семою любові (І.Ходарева). Наприклад, В.Кононенко досліджував концепт «любов»